

FOIA BELETRISTICA.

Ese de doue ori intr'o luna, adeca in 1 si 15 dupa c. v. in formatu de o cola si jumetate. — Atâtu manuscriptele, câtu si banii de prenumeratiune sê se adreseze la redaptiune, localulu acestei-a : **Strat'a postei vechie nr. 1. etagiulu 1. nr. 96.**
 Pretiulu de prenumeratiune pentru provinciile austriace : **la anu 5 fl. la 1/2 de anu 2 fl. 50 cr.**; pentru Romania si strainetate **la anu 7 fl., la 1/2 de anu 3 fl. 50 cr. v. a.** — Prenumeratiune la trei lune nu se primesce. — Manuscriptele nepublicate se ardu.

Anulu II. 1864.

Nr. 14.

Pest'a 15/27. Iuliu.

Doru de libertate.

Multu dorita primavéra
 Cu ce bine ni-ai venit, —
 Incetà-va viéti'a-amara ?
 Mai avemu de patîmitu ?!
 Traiu ferice, viétia dulce —
 Ce-su acele mai nu scimu ;
 Câci de ani mai multe sute
 In necasuri totu traimu.
 Nu e 'n stare nime-a spune
 Tóte câte-am patîmitu, —
 E mirare, chiaru minune
 Cumca inca n'am peritu.
 P'ntre sècoli de dorere
 Suferindu ne-am strecoratu, —
 Ceriulu ni-a fostu fâr' de stele,
 Pretotîndeni innuoratu.
 Cu popóre mari, barbare,
 Ne-amu luptatu ca bravi eroi...
 E sciutu de lumea mare
 Cum ne-amu scosu noi d'in nevoi.
 Scurta-a fostu acea marire,
 Ca cometu ni s'a ivitu ;

Mottó : Óre daca voui cantà,
 Fi-va cine m'a-ascultà ?! *G. Sionu.*

Maestós'a ei lucire
 Éra 'n nópte a peritu.
 Câci infam'a de intriga
 Ne-a invinsu si desarmatu...
 Adi natiunea 'ntréga striga :
 „Dreptu-e stersu si s'a calcatu!“
 A fostu tiér'a sugrumata
 De protectori si-ai loru fii, —
 Chiaru si adi se totu încérca,
 Ca s'o stérgea d'intre vii.
 Adi natiunea-e semimórta,
 Vai ! putieni priveghetori !
 Si lumin'a ni se gata —
 Nu sciu — ajunge-a pâna 'n diori ?
 Totu privimu in departare,
 Câtra-apusu si resaritu —
 Mên drulu sóre nu resare ?
 Séu vre-o stea nu s'a ivitu ?
 Nici o stéoa, nici unu sóre,
 Nici un tonu indreptatoriu...
 Fòcure sbóra 'n sielatórie. — — —
 Tuna... fulgera 'ntre nuori...

Dar' tu dulce primavéra
Cu ce bine ni-ai venitú?
Incetá-va viéti'a-amara,
Mai avemu de patîmitu?!
Resari-va mândrulu sóre
„Libertate“ pentru noi, —
Sé traimu ca flori cu flóre,
Fрати cu frати, fâr' de ciocoi?

Fрати cu frати intr' o unire
Pentru tíera sê lucrámu,
Cu corón'a de marire
Fruntea ei sê 'ncungiurámu?!
Decatu viéti'a dorerósa,
Fiindu robi necontenitu
Voimu mórte gloriósa
Câci destulu amu suferitu.

Julianu Grozescu.*)

Misieliile descoperite.

de Georgiu Abrudanu.

(Inchiare.)

Pre Rotarescu 'lu aflamu intr'o chilia sîmpla, in sa curata, cufundatu in cetîre, si numai candu audi, câ cineva bate la usia, s'a treditu, si a strigatu „intra!“

La cuventulu acest'a usi'a se deschisa, si intrara tenerulu Viorescu si baronulu Petrescu. Salutarea loru fu primita fórte rece, Rotarescu a insemnatu pagin'a in cartea, d'in carea cetîsa, o pusa pe mésa, s'a aredicatu de pe scaunu, si dupa ce aruncá o cautatura aspra câtra b. Petrescu, se uita la orologiu.

— DTa, grai câtra Viorescu, esci omu de parola.

— Da, pentruca sum barbatu, fu respunsulu.

— Cu atâtu mai usioru vom gatá.

— Scii de ce-am venitú?

— Cam cugetu.

— DTa mai numitu „hotiu“ la „Leu.“

— Da, câci ai meritatu.

— Retragi-ti cuventulu?

— Dle Viorescu, mi-ar placè sê graescu cu DTa intre patru ochi. Eu 'lu stimezu d'in inima pre domnulu baronu, grai câtra acest'a cu o ironia, in sa tare m'ar deobligá, daca mi-ai parasit locuinti'a.

— Eu sum secundantele dlui Viorescu, respunsa baronulu, de aceea eu trêbue sê remanu aci.

Daca vom avè lipsa de DTa, da; in sa acum'a continuâ Rotarescu, am sê comunicu dlui Viorescu o causa importanta.

— Astadata numai atât'a ai sê ni comunicu, câ retragi-ti cuventulu? séu....

— Séu DTa te vei cará in data d'in chilia, respunsa Rotarescu, esindu d'in flegma.

— Apoi las' fie 'asia, intreveni Viorescu; barone, Te rogu, lasa-ne sènguri pe câte-va minute.

— Asia dara cauta-ti altu secundante! cu cuvintele aceste se departá baronulu, trentîndu usi'a chilei.

Rotarescu l'a imbiétu pre Viorescu cu unu scaunu sê ocupe locu, elu in sa n'a primitu.

— Numai pe scurtu, — 'lu solicitá Viorescu.

— Incâtu te póte, voiú fi scurtu.... DTa ai avutu unu frate..

— Da, ast'a in sa nu se tiene de lucru.

— Elu asisiderea...

— Da, elu asisiderea a cadiutu pe câmpulu onorificu a duelului, respunsa Viorescu cu óresicare sumetia.

— Mai ai DTa si alti frati?

— Ba!

— Atuncea eu nu duelezu cu DTa.

— Retrage-ti dar' cuventulu!

— Daca si DTa vei face asemenea.

— Eu 'lu repetiescu, tunâ Viorescu cu mania.

— Apoi sê scii câ eu totusi nu duelezu cu DTa, respunsa Rotarescu.

— Pentruca esci misieli!

— Remani pe lenga acést'a in sa si atuncea, candu te asíguru, câ cuvintele mele d'in ospetari'a „la Leu“ n'au tientítu la DTa?

— Da, eu remanu!

— Atuncea te despretiuescu.

— Fromósa indestulire! Te asígurezu, continuâ Viorescu cu despretiu, câ te voiú palmui in publicu!

Cu aceste 'si pusa paleri'a pe capu in chilia, neobservandu nici o regula de etiquette, a esitu, trentîndu usi'a dupa síne.

Irin'a abiá a acceptatu, sê se reintórca frate-

*) Acést'a poesia concursuala si laudata de Comisiunea criticatóre o comunicámu eu in voirea domnului autoriá. Red.

seu, sê întrebe de elu multe, multe despre tène-
rulu celu belu si palidu d'in concertu; in sa ve-
diendu-lu maniosu, s'a retienutu a-lu grai.

— Unde-e tatalu meu? întrebâ Viorescu.

— Vine indata. Te rogu dulce frate, spune-
mi cine-a fostu tène-rulu, cu care ai vorbitu in
concertu?

— Póte-lu cunosci?

— Óre cunoscu-lu séu ba, întrebi? ah cum
nu?! elu a fostu....

— Ce? elu a fostu? bandítulu, rapitoriulu?
apoi de o suta de óri e misieliu innaintea mea, ast'a
poftesce resbunare, resbunare crunta!

In minutulu, candu Irin'a voii sê-i spuna
fratelui adevèrulu, ca sê-si indrepte parerea de-
spre acelu teneru, — intrâ baronulu Petrescu.

Viorescu o-a indepartatu pre sora-sa, in sa a
fostu silitu a-i promite, câ innainte de a plecà de
acasa, va sacrà câte-va minute pentru ea.

— Apoi en spune-mi, incepù baronulu, ce-a
resultatu conferinti'a vóstra.

— Me omóra cu flegm'a sa!

— Nu si-a retrasu cuventulu?

— Nu!

— Sciutu-am, in sa de remaneamu eu acolo,
numai unu cuventu i graiamu, si elu erà silitu a
primi duelulu.

— Bravo! vedi acuma 'mi pare reu, câ m'am
svatuitu cu tatalu meu.

— Esci póte copilu, care ai lipsa de svatu?
ha ha, ha!... ce lucru de risu,... vina cu mine,
elu trèbue sê primésca duelulu.

— Ascépta putientelu, am promisú sorei
mele....

— Poti vorbi cu ea si mai târdiu.

— Ba, asta nu o facu, respunsa Viorescu cu
o detiermurire, sum omu de parola; — si cu ace-
ste 'lu lasâ senguru pre baronulu in chilia.

Peste 5. minute se si reintórta Viorescu dela
sora-sa, aretandu o fatia de totu seriósa, erà ocu-
patu de cùgete de mare importantia.

Baronulu tocmai erà sê-i tiena o predíca do-
genitóre pentruca e asia móle si nedetiermuritu,
in sa chiaru candu voia sê incépa, intrâ betranulu
Viorescu, si asia tacù. Peste putienu a plecatu.

— Dulce e sentiulu consciintiei curate! ah
iubite parinte, grai tène-rulu Viorescu câtra tata-
seu, eu liniscea ast'a nu-o am, câci l'am vatematu
pre barbatulu celu mai nobilu, pre celu mai
dreptu si constantu, care merita stim'a si recunos-
cinti'a familiei nóstre!

— Cine?

— Acel'a, care a salvatu onórea familiei nó-
stre, a redatu speranti'a parintilor mei, si fericirea
Irinei, in care nu este nici umbra de egoismu.
Ah! eu me rusinezu de mine insusi candu cugetu,
câ pre barbatulu acestu demnu eu l'am vatematu,
l'am dejosítu, i-am calcatu onórea sub picíóre....
in sa vinulu — imbarbatarea amiciloru mei — ne-
buni'a mea m'a indemnatu la pasiulu acel'a, ba
asta in ca nu mi-a fostu destulu, ci m'am imbulzitu
la elu, l'am atacatu la elu acasa fàra observarea
reguleloru buneii cuvenintie.... si acuma.... acu-
ma unu cuventu de pre budiele Irinei mi-a fostu
destulu, sê me convingu despre caracterulu celu
nobilu alui Ratarescu.

Betranulu Viorescu cu o privire petrunsa
pana la inim'a fiului seu, si a lacrematu, vedindu
câ inim'a acestui june e nepatata si curata ca
ap'a cristalina ce curge d'in isvorulu muntilor.

Erà deci acuma o detorintia nu numai de
etiquette, ci mai multu de onóre a-lu cercetà pre
Rotarescu. Betranulu a si facutu despusetiune, ca
dupa amédia-di sê-lu cerceteze.

Rotarescu la visit'a asta neindatenata venisa
in confusiune, nu erà capace a-si esplicà caus'a
venirei lor; — vorbirea lui erà fàra nici o lega-
tura logica, confusiunea nu si-o potù tainu. La
cautatura cea aspra a betranului 'si pusa capulu
pe peptu, stramutà fetie, si suspinà cu dorere.

— Sciú, grai Retarescu dupa ce ocupara locu
óspetii, tredindu-se d'in starea acést'a neindate-
nata, si neesperjata, sciú prea bine ce voiti a pre-
tinde dela mine! Placa, despuneti cu mine!... ce
pofítiti?

— Dorimu amicéti'a Domniei Tale, grai be-
tranulu cu unu tonu ce ar immoia si piétr'a.

Rotarescu 'si aredicasa ochii in susu, voindu
a întrebà: ce va sê díca acést'a? In sa tène-rulu
Viorescu se scolâ, si cu nisce cuvinte petrun-
diatóre si-a cerutu iertare dela Rotarescu, retragan-
du-si serbatoresce tóte cuvintele sale vatematóre.

Rotarescu fu uimitu, in sa nu si-a per-
dutu de totu firulu cugetárii, ci cu o strèngere de mana
li-a datu de scire la amendo, câ elu le uita cele
intemplete; si in minutulu acest'a elu se senti mai
usioratu, par'ca a caditu o piétra séu atare greu-
mentu de pe úmerii lui, ce-lu portà pana acum'a;
deci cu o bucuria via se apropiâ câtra betranulu,
întrebandu-lu despre caus'a onórei acestei neas-
ceptate.

Viorescu i-a spusú, si i-a multiamitu d'in
adenculu inimei pentru servitiulu, ce i-a facutu

lui, Irinei, si familiei intregi; tînerulu i-a multiamitu asemenea, si elu li-a respunsu cu modestia, declarandu-se totu-odata, că asta i-a fostu o datorintia santa.

Dupa o conversare de c te-va minute Viorescu 'lu asigură pre Rotarescu, c  famili'a intr ga se va senti fericita, daca o va cercet  mai adeseori.

Invitarea ac st'a Rotarescu o primi cu multiamita.

IV.

Despre Rotarescu nu potemu afirmă, că a fostu fromosu, insa in fati'a lui, cu t te c  er  totu-d un'a seriosu, er  ceva atragatoriu, in ochi o espresiune via a sentiemintelor nobile, si o detiermurire, ce aret  a caracteru stabilu; elu s'a feritu de cei spulberati, nu d ra c  astufeliu ar fi voitu să fie batetoriu la ochi, precum diceau multi despre elu, ci mai multu pentruca elu in etate de 26. ani a trecutu, asia dicandu, peste t te fazele vietiei omenesci; de  meni nu fugi , insa nici nu li venă societatea, ci daca a pasitu in atare societate: prin sciinti'a lui larga, minte sanetos , portare modesta, cunoscintia despre fie-ce objeptu a cascigatu s mpat  in p pturile nobile; la femei er  placutu pentru conversarea cea fina, propunerea corecta, si mai multu pentru sciinti'a perfecta a forte-pianului.

La famili'a dlui Viorescu asisiderea er  bine primitu totu-d un'a, si intru adeveru elu se senti  acolo, ca tocmai acasa.

Tocmai 'lu aflamu la D. Viorescu, si jóca o aria minunata d'in opera Tancredu, cu o acuratetia rara. Betranulu Viorescu 'lu ascult  cu multa placere propt ndu-se de unu scaunu, tînerulu Viorescu stete  lenga elu, iar' Irin'a er  ocupata de nisce cuseturi lenga fer sta.

— Irina dulce draga, o agrai tata-seu, de ce esci astadi asia cufundata in cugete adence, tu, carea iubesci asia tare music'a?

— Curi sa intrebare, lu  cuventulu tînerulu glum ndu, mir s'a totud una e ocupata de place-rile viitoriului.

— Dar'  re unde int rdie asia multu? intreb  frate-seu.

— Cine? grai acuma si Rotarescu.

— Mirele, baronulu Petrescu!

— Baronulu Pe...tre...seu!? ah! asta nu p te fi adeveru! grai Rotarescu uimindu-se de cele audite; — elu mintiesce ca o cofaritia; elu? elu să fie mirele, elu, care.... ah misielulu de elu!

Cuvintele aceste d'in urma au sboratu de pe budiele lui f ra ca să fie voitu, insa toti observara, c  elu er  s  dica despre Petrescu unu ce de mare importantia, dar' nu l'a intrebatu mai departe, ci s'au miratu toti de foculu cu care vorbesce, s' au uitatu unulu c tra altulu; pre Irin'a insa o-au cuprinsu nisce cugete, ce-i prevesteau implinirea visurilor celor fromose ale sale.

Peste putienu Rotarescu si-a scersu fruntea de sud re, elu arde  de mania, căci nu mai pote  suferi insolinti'a acést'a alui Petrescu; dupa aceea incep :

— Ertare!... eu nu me sentiu bine, am c ta odata ferbintiala estraordenaria, in c tu a une-ori mai că-mi perdu firulu cuget rii; am lipsa de  eru liberu.

Voi  să plece, insa tînerulu Viorescu l'a retienutu;  r' betranulu a clat natu numai d'in capu, aruncandu c ta o privire la Rotarescu, si apoi a pares tu chili'a.

Urmă a pausa de c te-va minute, nimenea n'a graitu unu cuventu.

T nerulu Viorescu, chiamatu prin tata-seu, asisiderea m rsa pe o clipita in ceea-l-alta chilia, rogandu-lu pre Rotarescu s -lu ascepte, că vine indata.

— From sa domnisi ra, incep  Rotarescu c tra Irin'a, ce judeci despre mine?

Irin'a n'a cutediatu a-i respunde, cu t te c  abi  ascept  minutulu s  p ta vorbi despre sentiemintele sale.

— DTa nu-mi respondi, nu voesci a-mi spune, că sum nefericitu..

— Putienu 'ti apretiuesci viati'a domnulu meu!

— Pentru că-mi este amara.

— Si nu ti-o indulcescu cei ce te iubescu, si pre cari 'i iubesci?

— Eu nu potu iubi, numai a onor  s u a despretiui.

— Si daca s'ar află o inima, carea arde in secretu pentru DTa, carea te-ar inundă cu primul amoru alu ei, atuncea...?

— Eu o-asi compat mi, insa....

— Insa?

— Insa nu o-asi pot  iubi in veci!

— Ah! DTa n'ai inima!

— Nu, căci aceea, pre carea o-am iubitu primadata, m'a insielatu... adeverulu tristu e: că m'am casatoritu, si ea m'a lasatu.

— Casatoritu?... ah Dómne!....

Si intru aceste Irin'a a inceputu a galfedi,

ochii ei anotau în lacrimi, n'a potutu grai mai departe nici unu cuvântu, s'a retienutu, ca nu cumva sê fie observata dorerea ei, ce o sentisa la cuvintele lui Rotarescu, — a mersu deci în alta chilia, ca acolo sê dee cursu liberu lacrimelor sale.

Rotarescu remasa sênguru.

Aruncă o privire dupa Irin'a, si observandu lacrimile, în cari anotau ochii ei, a suspinatu, si dupa aceste a eschiamatu: Ce-am vediatu? ce-am audiatu? ea pôte me compatimesce? ba! ba! ast'a nu-e cu potîntia; oh nefericitulu de mine! ea me iubescel...!

Aci a tacutu, manile încruciate si-le-au arêdicatu la frunte, si s'a cufundatu în cûgete adence, 'lu ocupau nisce presîmtiri triste si sînistre.

D'în pusetiunea acêst'a 'lu tredi tînerulu Viorescu, intrandu în chilia, dicandu.

— Tatalu meu te rîga pe unu minutu!

— Spune-i sê me ierte, câci astadata nu-i potu implinî voiea; eu trêbue sê me duca la àeru liberu, ... te lasu cu Ddiu! si cu acêstê parasî chili'a, nepotundu-i contrastà Viorescu.

Pe trepte-lu întîmpina baronulu Petrescu. Sangele-i ferbià, si erupsa într' unu tonu cam demandatoriu:

— Baróne!

— Ce poftesci?

— Mai îndresnesci a te aretà la cas'a acêst'a?

— De ce nu?

— Si-ti mai contîniezi planulu celu dîavolescu?

— La ast'a nu-ti respundu.

— Pentruca am graitu adeveru!

— Apoi?

— Apoi nu te temi, câ-ti descoperu tôte misieliel, si câ vei fi alungatu cu rusine de aicea spre batjocur'a lumii?

— Hahaha! mi se 'mpare, câ esci uituca! nu-ti aduci aminte de dio'a santului Georgiu?... erà tempu fromosu, placutu, si...

— Destulu! 'lu intrerupsa Rotarescu, DTa esci unu dîavolu încarnatu.

— Dreptu ai, grai baronulu cu unu sarcasmu, si vedi noi, totusi trêbue sê fimu amici!

— Mai bucuros uoiu sê fiu cu dîavolulu.

— Apoi asia vom fi trei-insi!... nópte buna!

— Nici unu pasiu mai departe! grai Rotarescu cu o detiermurire, apucandu pre baronulu de mana, in sa acêst'a, desfacandu-se d'în manile lui Rotarescu, n'a observatu, câ i-a cadiutu o hartîa d'în mana. — Rotarescu o aredicâ dela pamentu, si plecâ câtra casa, in sa nu s'a potutu

retienè, sê nu o cetésca harti'a înca pe strada. Éta cum suna: „Sér'a la 9. óre te voi u acceptà la cotulu stradei Cismasiloru!“

Rotarescu stetù câteva minute nedetiermuru, nu scià ce e de facutu? in sa deodata se întórce, si si-a luatu calea câtra d. Viorescu.

Elu a intratu; betranulu cetîa în jurnale.

— Domnule! poti sê-mi sacredi câte-va minute? 'lu întrebâ Rotarescu.

— Bucuros; chiaru si eu am voitu sê vorbescu cu DTa, candu te rogai prin fiulu meu.

— Asculta-me dara! Dacu DTa ai fi june inflacaratu, cu sentieminte invapaiate, ai avè o sotia, pre carea o-ai iubi cu ardórea inimel; si dacu ai avè si unu amicu, pre care l'ai iubi ca pre unu frate dulce alu DTale, si pentru amendoi ai fi gat'a a sacrà....

— Atuncea asi fi fericitu! 'lu intrerupsa betranulu.

— Si dacu amiculu acel'a ti-ar seduce femeea cea adorata; atuncea?

— Unulu d'între noi ar trêbui sê móra!

— Publicasi sentînti'a: si eu me sentiu usioratu; betrane venerande! publicasi sentînti'a infiorátore: nu me inovati dara. Barbatulu sum eu, femeea a fostu a mea, si amiculu insielatoriu a fostu fiulu mortu alu DTale.

— Si ucigatoriuulu fiului meu?

— Eu am fostu, noi am duelatu, si elu cadiu în lupta. Acuma sum aci, jûdeca!

— Ah Dómne sante!... suspinâ betranulu, si dupa o pausa contînuà: eu te iertu! mai departe n'a potutu vorbi de dorerea cea mare a memoriei fiului iubitu.

— DTa esci unu barbatu raru, disa Rotarescu mai târdiu.

— Da! fie! eu te iertu, câci sci u ce este a iubi, cunoscu pâtimele si ardórea junetiei; totusi nu-mi potu tainu dorerea, ce o sentiu, câci i-am fostu parinte; de aceea te rogu, sê te departedi, sê nu te mai vedu în veci!

— Ba! eu nu me ducu, pâna nu-ti descoperu in ca o misielia, pana candu nu-ti aretu gróp'a periculósa sepata pentru immormentarea familiei DTale.

— Dómne! dar' pana candu in ca!?

— Credi dóra, câ asi fi fostu atâtu de necru tiatoriu, ca sê-ti ranescu inim'a nobila prin memori'a trecutului? ba, asta nu o faceamu nici candu, in sa am fostu sílitu a o face, ca sê-ti mantuescu iubit'a fica de préd'a lupilor. — Secundantele fiului DTale, fie iertatu, a fostu b. Pe-

ochii ei anotau in lacrimi, n'a potutu grai mai departe nici unu cuventu, s'a retienutu, ca nu cumva sê fie observata dorerea ei, ce o sentisa la cuvintele lui Rotarescu, — a mersu deci in alta chilia, ca acolo sê dee cursu liberu lacrimelor sale.

Rotarescu remasa sênguru.

Aruncă o privire dupa Irin'a, si observandu lacrimile, in cari anotau ochii ei, a suspinatu, si dupa aceste a eschiamatu: Ce-am vediutu? ce-am auditu? ea póte me compatimesce? ba! ba! ast'a nu-e cu potîntia; oh nefericitulu de mine! ea me iubescel...

Aci a tacutu, manile incruciate si-le-au aredicatu la frunte, si s'a cufundatu in cùgete adence, 'lu ocupau nisce presîmtiri triste si sînistre.

D'in pusetiunea acést'a 'lu tredi tînerulu Viorescu, intrandu in chilia, dicandu.

— Tatalu meu te róga pe unu minutu!

— Spune-i sê me ierte, căci astadata nu-i potu implini voiea; eu trêbue sê me duçu la àeru liberu,... te lasu cu Ddieu! si cu aceste parasî chili'a, nepotundu-i contrastà Viorescu.

Pe trepte-lu întîmpina baronulu Petrescu. Sangele-i ferbià, si erupsa intr' unu tonu cam demandatoriu:

— Baróne!

— Ce poftesci?

— Mai indresnesci a te aretà la cas'a acést'a?

— De ce nu?

— Si-ti mai contînuezi planulu celu dîavolescu?

— La ast'a nu-ti respundu.

— Pentruca am graitu adevèru!

— Apoi?

— Apoi nu te temi, câ-ti descoperu tóte misielielè, si câ vei fi alungatu cu rusine de aicea spre batjocur'a lumii?

— Hahaha! mi se 'mpare, câ esci uituca! nu-ti aduci aminte de dio'a santului Georgiu?... erà tempu fromosu, placutu, si...

— Destulu! 'lu intrerupsa Rotarescu, DTa esci unu dîavolu incarnatu.

— Dreptu ai, grai baronulu cu unu sarcasmu, si vedi noi totusi trêbue sê fimu amici!

— Mai bucurosu voiu sê fiu cu dîavolulu.

— Apoi asia vom fi trei-insi!... nópte buna!

— Nici unu pasiu mai departe! grai Rotarescu cu o detiermurire, apucandu pre baronulu de mana, in sa acést'a, desfacandu-se d'in manile lui Rotarescu, n'a observatu, câ i-a cadiutu o hartîa d'in mana. — Rotarescu o aredicà dela pamentu, si plecà câtra casa, in sa nu s'a potutu

retienè, sê nu o cetésca harti'a in ca pe strada. Éta cum suna: „Sér'a la 9. óre te voiu asceptà la cotulu stradei Cismasiloru!“

Rotarescu stetù câteva minute nedetiermuritu, nu scià ce e de facutu? in sa deodata se întórcè, si si-a luatù calea câtra d. Viorescu.

Elu a intratu; betranulu cetîa in jurnale.

— Domnule! poti sê-mi sacredi câte-va minute? 'lu întrebâ Rotarescu.

— Bucurosu; chiaru si eu am voitu sê vorbescu cu DTa, candu te rogai prin fiulu meu.

— Asculta-me dara! Daca DTa ai fi june inflacaratu, cu sentieminte invapaiate, ai avè o sotia, pre carea o-ai iubi cu ardórea inimei; si daca ai avè si unu amicu, pre care l'ai iubi ca pre unu frate dulce alu DTale, si pentru amendoi ai fi gat'a a sacrà....

— Atuncea asi fi fericitu! 'lu intrerupsa betranulu.

— Si daca amiculu acel'a ti-ar seduce femea cea adorata; atuncea?

— Unulu d'între noi ar trebui sê móra!

— Publicasi sentînti'a: si eu me semtiu usioratu; betrane venerande! publicasi sentînti'a infioratòre: nu me invinovatì dara. Barbatulu sum eu, femea a fostu a mea, si amiculu insielatoriu a fostu fiulu mortu alu DTale.

— Si ucigatoriuulu fiului meu?

— Eu am fostu, noi am duelatu, si elu cadiù in lupta. Acuma sum aci, jùdeca!

— Ah Dómne sante!... suspinâ betranulu, si dupa o pausa contînuà: eu te iertu! mai departe n'a potutu vorbi de dorerea cea mare a memoriei fiului iubitu.

— DTa esci unu barbatu raru, disa Rotarescu mai târdiu.

— Da! fie! eu te iertu, căci sciu ce este a iubi, cunoscu pătîmele si ardórea junetiei; totusi nu-mi potu tainu dorerea, ce o semtiu, căci i-am fostu parinte; de aceea te rogu, sê te departedi, sê nu te mai vedu in veci!

— Ba! eu nu me ducu, pâna nu-ti descoperu in ca o misielia, pana candu nu-ti aretu gróp'a periculósa sepata pentru immormentarea familie DTale.

— Dómne! dar' pana candu in ca!?

— Credi dóra, câ asi fi fostu atâtu de necrutatoriu, ca sê-ti ranescu inim'a nobila prin memori'a trecutului? ba, asta nu o faceamu nici candu, in sa am fostu sîlitu a o face, ca sê-ti mantuescu iubit'a fiica de préd'a lupilor. — Secundantele fiului DTale, fie iertatu, a fostu b. Pe-

trescu, — alu meu a moritu de atuncea, si asia numai noi doi mai sciamu despre cele intemperate, si asia am trebuit sê tacu si sê amutiescu innaintea misielielor baronului; nu l'am potutu demascà, elu 'mi stetea in cale, si indata ce-mi aducea aminte despre dio'a santului Georgiu, despre dio'a duelului meu cu fiulu DTale, — eu eram desarmatu. Acuma in sa, candu vedu câ voesce a nimici o familia intrêga si onorabila, trêbue sê-ti descoperu, câ elu nu pôte fi mirele Irinei, de ôre ce hah! misielulu de elu! elu e insoratu.

— Nu-e cu potîntia!

— Hotiulu, rapitoriulu ficei DTale d'in institutu....

— Cine-a fostu?

— b. Petrescu!

— Ce? baronulu Petrescu? hah! nerusinatulu de elu! eschiamâ Viorescu furiosu.

— Acuma, domnulu meu, le scii tôte, fa cu mine ce voesci, despretiuesce-me, da-me in man'a judecatei, eu nu te voi blastemà nici candu.

Viorescu in locu de a-i respunde, l'a imbrasiatu pre Rotarescu, in sa lacrimile 'i curgeau de superare si de bucuria.

— Te lasu cu Ddieu! grai Rotarescu, desfacandu-se d'in bratiile betranului, pre mine abia me vei mai vedè.

Viorescu l'a strigatu, sê-i mai spuna ceva, in sa elu s'a perdutu d'innaintea lui.

Baronulu Petrescu peste câte-va minute fu objeptulu batjocoriturilor celor mai scandalose, De aceea fu silitu a scapà d'in cas'a, in carea titul'a baronésca, sumeti'a-i innascuta fu petata. Stetù in locu pe unu minutu in mediu-loculu stradei, surisa cu unu tonu dîavolescu, si aredîcandu-si pumnii in susu, de furi'a estraordenaria abia potù sioptî cuvintele aceste: „a mē alungà cu atât'a rusine ca pre unu hotiu, a me dà de batjocur'a lunei, hah! Rotarescu! ascèpta, câ o vei pati cu mine! hahahaha!!!

Si cu aceste s'a perdutu in intunèreculu noptii.

* * *

Erà nópte.

Radiele lãncede a lunei melancolice abia po-teau strabate peste nuorii cei desi ce inelira ce-riulu.

Pe strad'a Cismasilor observâmu lenga unu perete atare puntu negru, ce se vede totu mai mare, apropiandu-ne de elu; si intru adevèru, erà o forma de omu invelitu in atare manta negra.

— Pst! pst! se audi d'in departare.

— Pst! resunâ omulu negru.

Semnulu se rennoi, si se apropiara unulu de altulu.

— Domnule! incepù acum'a cutarele intr' unu tonu cam subtire, de unde potemu cunósce, câ e femeu, — ah! cugetamu câ nu vei fi primitu epistol'a, si câ nu vei veni, de ôrece nu erai la loculu indatenatu.

Barbatulu agraitu 'si scósa pung'a, si predete femeii ceva.

— DTa Domnule totu-déun'a esci mareinimosu, multiamescu.

— Apoi sê scii câ tutorulu fetîtiei acuma e e alu meu; multe pretensiuni a facutu, in sa totusi ne-am impacatu, sperezu câ mane o voi invinge si pre ea.

— Fôrte fromosu!

— Locuinti'a dómnei sciute inca o-am descoperitu. Ea siede in suburbu, pe strad'a Morarilor sub numerulu 25. patîmesce multu serac'a, câci e morbósa, si locuesce intr' o chilia mica, inadusita; pentru aceea dara grabesce-te, ca la tempulu seu sê-lu poti petà innaintea ei pre Rotarescu.

— Domnule! credu câ vei fi indestulitu cu mine, las' câ seiu eu, cum sê-lu negrescu mai tare.

— Da, da! tu mam'a dracilor! tu-lu vei petà pre Rotarescu? tunâ acuma unu barbatu strainu, apucandu-o pre femeu de mana, dicandu-i: pe unu Ddieu, d'in manile mele nu vei scapà nepedepsita, vai de capulu teu!

Femeeu tremuranda a strigatu dupa ajutoriu.

— Striga! bàuna satana! o incuragiâ barbatulu celu strainu; celu putienu nu sum silitu sê alergu eu dupa politia, dar' nu vei scapà!

In minutulu acést'a lun'a melancolica 'si reversâ radiele sale la scen'a acést'a surprindiatóre; barbatulu strainu a fostu Rotarescu, care in urm'a hârtiei scapate de Petrescu veni aci, femeeu a fostu Teodor'a, ér' lenga ea: baronulu Petrescu cu unu cutietu in mana.

Lun'a éra s'a ascunsu intre nuorii cei negri, si in momentulu acel'a audimu unu vâetu de barbatu, cadiendu la pamentu de dorere. Acest'a a fostu Rotarescu, ér' ucigatoriulu a luat-o la fuga.

— Baróne! strigâ ranitulu, aceste sunt lucrurile tale! in sa sotiulu teu, magazinulu pecatelor, e in man'a mea, si nu va scapà pana sum viu.

Femeeu 'si recascigâ poterea perduta prin surprinderea cea de mainainte; ér' Rotarescu

greu ranitu 'si perdeà d'in potere cu incetulu, incâtu Teodor'a erà sê scape, in sa provedînti'a n'a voitu asia.

D'in departare se audià o conversare via.

Teodor'a striga d'in respoteri, sê-i vina cineva intru ajutoriu. Venira indata doi barbati, silu atacara de locu pre Rotarescu, cugetandu-lu pre acest'a de hotiu; si femeea, folosîndu-se de ocasiunea acést'a, a voitu sê fuga, in sa Rotarescu tienù de ea ca de feru, si femeea, perdiendu-si ecuilibrulu, cadiù la pamentu.

Strainii se mirara de temeritatea lui Rotarescu, in sa vediendu, câ acest'a e ranitu, strigara:

— Femee! tu esci blastemata! barbatulu acest'a e ranitu!

Teodor'a tremurà.

— Domnilor! grai cu incetulu Rotarescu, sum slabitu in potere, duceti-me acasa. locuescu pe strad'a Pescarilor Nr. 7.

— Bucurosu, respunsera amendo; in sa, contînuâ unulu, eu credu câ va fi bine sê ne impartîmu, unulu merge cu DTa, altulu la politia cu femeea acést'a.

V.3CU Cluj / Central

Irin'a, ca o angera nevinovata, adese-ori suspinà d'in adenculu inimei, vediendu câ acel'a, la care cugetà ea dio'a si nôptea, cu unu cuventu sênceru, i-a ruinatu tôte ilusiunile, i-a nimicitu visurile cele fromóse a viitoriului. Oh ce amaratiune se incuibasa in peptulu ei! Fatî'a-i senina si voiósa s'a in schimbatu in dorerósa, melancolica, rosele fromóse au dîsparutu, — si veninulu amaru a insielatiunii sale i-a inundatu fiinti'a intréga. In sa dorerea ei nu o pricepeà, nu o scià nimenea, câci pre Rotarescu 'lu iubià cu pasiunea unei femei june, neesperte, — deci cine ar potè cuprinde lovitur'a grandíósa, ce o senti la cuvintele lui Rotarescu „eu sum casatoritu!“ Si ea totusi l'a iubit pre Rotarescu, si pre femeea, ce-i steteà in calea fericirei ei, câci a fostu soti'a lui Rotarescu. Pre cine despretiuià dara? pe síne insasi, pentruca esista in lume, si câ are o inima sentitóre si iubitóre.

Famili'a domnului Viorescu tocmai erà la dejunu, candu unu servitoriu veni la tînerulu Viorescu cu o epistola, si la cetirea acestei-a elu fu surprinsu intr'o mesúra extraordinaria; sarl iute de pe scaunu, si 'si luâ palari'a.

— Unde mergi? intrebara toti.

— La Rotarescu, respunsa eu iutime, asta nôpte fu ranitu.

Irin'a cu unu tipetu se vendù, nepotendu-si tainui atràgerea câtra Rotarescu. Parintii in ca 'lu compatîmiau pre bravulu tîneru.

Intrandu Viorescu in chili'a lui Rotarescu, ranitulu 'si intînsa man'a in semnu de salutare; i-a povestitu intemplarea, ce Viorescu o ascultâ cu mare atentiune.

— Si acum'a, continuâ Rotarescu, amice, Te rogu sê cercetedi in ca astadi pre dómn'a de pe Strad'a Morarilor sub Nro. 25. in suburbiu, sê-mi aduci scire despre sórtea ei; si daca a ajunsu la miseria, si patimesce: alina-i suferintiele, éta-mi pung'a, despune cu ea; in sa nu-i spune, câ i-am tramisu eu, nu-i amintî numele meu, câci am o presentire infioratóre.

La cuvintele aceste d'in urma unu suspiniu erà dovéda despre amaratiunea inimei lui.

Viorescu s'a imbucuratu, câ póte sê face si elu unu servitiu pentru amiculu seu.

* * *

Peste vre-o septemana Rotarescu s'a sentitu mai usioru, siedeà pe unu scàunu cu bratie; Viorescu steteà lenga elu.

— Si ea n'a primitu nimic'a? intrebâ Rotarescu.

— Nu.

— Oh serman'a de ea!

— Nu se plangeà in contr'a sórtei sale, suferinti'a 'si o pórtu cu o detiermurire rara, de mórte n'are frica, numai atât'a doresce: sê te mai véda odata, si sê ve impacati.

— Asia sê mergemu!

— Indata. Pedestri nu potemu merge, esci morbosu.

Peste putienu ei plecara câtra suburbiu, si se oprira pe strad'a Morariloru Nro. 25.

Viorescu mérsa d'innainte.

In chilia intr' unu patu destulu de curatu, o femee palida, uscata, se luptà cu mórtea. Rotarescu se apropià de ea si o agrai: „Juli'a! dulce Juli'a!“ apoi o-a imbratisiatu, o-a sarutatu, si a plansu.

Peste o jumetate de óra Juli'a, soti'a cea necredîntiósu alui Rotarescu, (câci ea erà) l-a mai sarutatu odata cu focu, in sa budiele ei atuncea erau reci, fâra viatia.

— Me senti mai usioratu, câ am venitu tempuriu de a iertà sotiei mele! ea a moritu in bratiemele!

— Fie iertata!

— Asia-e, eu o-am perdutu de multu, o-am gelitu in sùfletu si trupu, căci odînióra o adoramu, si acum'a tóte le acoperu cu velulu uitării; eu mai multu o compatimiamu, dar' nu o-am despretiuitu.

— Nu te mâhni, rogu-te, acum'a esci redatu societătii, esci omu liberu!

Rotarescu surisa cu amaratiune.

— Peste putienu te vei vindecà, si vei potè gustà de nou placerile lumesci.

Urmâ o pauza lunga.

— Amice, speru că-mi vei fi intru ajutoriu, disa Rotarescu.

— Bucurosu, in sa la ce?

— Pre baronulu vreu sê-lu departedi de ica, sê nu-mi stee in cale; vedi sotii'a mea asisiderea numai prin elu a caduutu.

— Dar' inca d'in marturisîrile Teodorei căte misieli se adeverescu in contr'a lui!

— Sum convinsu.

— Densulu e datu in man'a judecătii criminale!

— Dómne ajuta dreptătii!

— Pre sotii'a sa, cu carea s'a cununatu abià de unu anu, asisiderea o-a facutu nefericita, căci i-a predatu tóta averea.

— Hah misielulu!

Acu se intrerupsa firulu conversării, căci ajunsera la cas'a dlui Viorescu; amicii se despartira; Rotarescu a plecatu cătra casa sê mai sa creze in ea căte-va minute memoriei sotiei lui.

VI.

Peste doi ani dupa aceste, Rotarescu se preumblà pe strat'a de frunte a orasiului, la drépt'a lui o angera bela, o fiintia incantátore, sotii'a lui, — Irin'a.

Barbatulu fericitu dete căteva parale unei cersitóre.

Irin'a in fati'a ei palida a recunoscutu pre Teodor'a.

Baronulu Petrescu, pentru atâtea misielii, ce s'au descoperitu si adeveritu in contr'a lui, fu judecatu la inchisóre de 5. ani!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Câtra sperantia.

Dispare-mi d'in vedere naluca-amagitóre,
P' aripe ce 'n aurele parandu in flori te portu.
Dispari cu desmerdarea-ti sperantia 'nsielátore,
Câ-mi dai sê vedu departe regiuni incantátore,
Icône aurite; si candu me batu la portu,
Me lasi fâr' mangaiere betandu in aripióre!

Vedeamu departe-Elise splendide, luminóse,
La cari eu cu placere plecamu ridiendu cu doru;
Sboramu ca dup'o umbra ce jóca mladiósa.
Sperarea mi dà potere 'n carârele spinóse
Si eu in consolarea d'unu vèselu venitoriu
Plecamu strengandu in bratie visarea cea frumósa.

Iubiamu o copilitia frumósa ca viétii'a
Ce 'n prim'a desvoltare e plina de placeri,
Pe-a carei bratie calde credeamu că tenerétii'a
Va trece 'n desmerdare, in flori si caruntétii'a.
Nevrendu sê 'nnecu in sinu-mi suspine si doreri;
Dar' visulu meu dispare ca ventulu si ca cétii'a.

Aveamu inca-o sperantia: sê vedu dupa rebdare
In glori'a strabuna ferice tiér'a mea, —
Sê-mi punu si eu odata vitiiei pe altare,
Vediendu că se deschide cerésca luminare
Poporului ce 'n tîna cu seclii totu gemeà,
Si-a carui fu viétii'a o lunga suspinare.

Regiuni incantátore, Elisele senine,
Icônele-aurite si dulcele amoru
Placut'a desmerdare disparu ca umbre line,
Tu sbori sperantia 'n àeru cu dulcele lumine,
In cari 'mi vedu surisulu celu ultîmu trecatoriu
Si merele de auru in verdile gradine!

Dar' vedu o radia blanda si màgica splendóre:
Se scóla d'in letargia poporulu amortitu.
Oh nu fugi sperantia; — de-ai fostu insielátore
La radi'a cea d'in urma 'mi fii mangaitóre;
Câ sciu eu ce-e dorerea a perde ce-e iubit
Si-acum mai multu ca tóte marimea venitóre!

Vasilii Ranta Buticescu.

Nu mai este procesu de despartire.

(Traducere d'in novelele lui L. Beöthy.)

(Urmare.)

Tufele in florite d'in gradina se elatinara de nou, si d'intre frundie aparü o aparintia supranaturala.

Semenä in câtu-va a omu, in câtu adeca pasiä cu döa piciore; era câtra animalele cu döa piciore si fara pene ale lui Diogene nu-o poteai anumerä, fiindca a fostu förte impenata. Pe palari'a-i rotunda aveä o péna de vulture, pene de lisarca si unu jumetate de capu de bufnitia, pe ümeri aveä o flinta, o traista de venatu cosuta, si unu manunchiu de flori infioratoriu de lungu, era in amendöa manile aveä cusce, cari erau pline de totu felulu de sboratore d'in natura, incependu dela pitigusia pana la cocostercu.

— Pentru Domnedieu! eschiamä dömn'a ténera, candu figur'a acést'a inträ in pavilonu; dar' ce te faciüsi? Dta in adeveru esci unu duhu de spaima!

— D'in contra, dömn'a mea, respunsa curtenitoriu figur'a, ce inträ, carea, privindu-o mai de aprö, erä unu barbatu ténereu fromosu, de o talia förte delia, éta o documentéza d'in destulu gramad'a acést'a de paseri, ce le-amu prinsu parte cu splenu, parte cu sementia de cucurbeta si parte cu curs'a.

— Si ce voiesci a face cu ele, Adalberte?

— Bah! le voiu nutri, le voiu adapä si le voiu inventiä së cante.

— Dar' apoi Dta ai adusu si tivlitör'i'a, cu töte câ tivlitör'i'a nu prea canta. Ast'a e páserea cea mai netrëbnica.

— Nu crede, dömn'a mea. Eu am facutu studiü d'in Linné; tivlitör'i'a e unu animalu förte onestü si intielegtu, 'lu poti invetiä la multe de töte; dauna, câ pe lenga töte aceste sta in veste rea. Tivlitör'i'a sëmena cu Mari'a Stuartu, carea diceä: „Sum mai buna decatu vestea despre mine!“ vedi dömn'a mea, cum sciinti'a naturale trece si in istoria.

— Dara radecinele aceste minunate de pe ümerulu Dtale ce suntu?

— Resultatulu incercäriloru mele botänice.

— Ei bine, in sa Dta me negrivesci pre mine pentru pasiunile aceste. Ast'a nu-o suferu!

— Daca odata natur'a e atätu de fromösa! atätu de incantatore! ce së facu?

— Espresiunile aceste delicate le folosiai candva numai fatia cu mine!

— Si natur'a numai pentru acea e atätu de fromösa, câ te-a creatu pre Dta. Esci indestulata? Suntemu la o-l-alta de-unu anu, si eu totusi 'ti spunu astufeliu de complimentu. Balinte, unde mi-e capaulu?

— Mari'a s'a mi-a demandatu së-lu gonescu in curte.

— Da, domnulu meu, fiindu-cä DTA ai fostu destulu de necurtenitoriu a pune catielulu favoritu a-lu meu in lantiuri.

— Necurtenitoriu? Me rogu de iertare, eu am trebuitu së facu asia; câci e unu animalu förte periculosu, si ce e mai multu, am datu in elu de nesce sentieminte aristocrätice. Nici urechi'a nu si-o clatesce, candu ne cercetéza cutare magnatu teneru: era sermanului cersitoriu i rumpe

unicii ciöreci. Altu-cum 'mi poti crede dömn'a mea, câ catieii acesti-a stau in veste rea, mai rea decätu tivlitör'i'a. — Balinte, en ada-mi Diószeghianulu acelu-a d'in chilia.

— Dömn'e feresce, döra voiesei së si bei?

— Ba nu, dömn'a mea; intielegu botänic'a scrisa de Diószeghi. Voiescu së botanisezu unu picu.

— Nu potu suferi mai multu! ast'a-e prea multu! Lipsesce de a casa töta dio'a, si candu vine a casa, negrigindu-me pre mine, se pune la cârti si incepe a botanizä!!

— Daca in sa botänic'a e atätu de fromösa! ce së facu? Fära de acést'a nici medicii nu esista, cu töte câ daca-mi aducu bine a minte, inainte de a ne casatori, Dt'a primiai prea bucurösa curtenirile unui medicu june.

— Eh, ce-mi pasa mie de sciinti'a medicala si de botänica? disa dömn'a ténera punendu-si mafram'a pe fatia, pre carea in momentulu acestu-a nu poteai vedé ceva espresiune prea blanda.

— Dömn'a mea, nu fii maniösa; precügeta, câ nu-mai botänicei am së multiamescu, câ te posedu.

— Cum asiä?

— In câtu 'mi sucese a-mi alege in Dta flörea cea mai fromösa a naturei!

— Dta ai nesce complimente förte fortiate, ce nu purcedu d'in inima! dise dömn'a, incependu a i-se inse ninä fati'a.

Intre aceste incepü a se inseninä si fati'a lui Mateiu de dupa tufe, si siopti Emerentiei.

— Era speru! disa Mateiu.

— D'in ce cauza, Mateie?

— Pentru câ Adalbertu complimentéza, si asia nu credu së fie casatoriti.

— Dreptu ai, Mateie, tu n' ai datina së-mi faci nici candu complimentu; celu putinu nu-mi aducu a minte nici de unulu, cu töte câ suntemu casatoriti apröpe de 20. de ani.

— Taci! Filosofi'a nu ni permite së magulimu femeiloru!

Emerenti'a tacü, Dlu Mateiu ascultä mai departe.

Jun'a pareche, nesciindu nimicu despre spionii nostri, 'si continuä conversarea in pavilonu:

— Domnulu meu, incepü dömn'a juna, punendu-si piciorele förte regulari si mice pe o perina cosuta cu auru — noi trëbue së ne stramutämu modulu vietiei. Acést'a nu pöte remanë si mai departe asia.

— DTA voiesci së aduci reförme in casa? Fromosu. Së audimu proieptulu de lege, ce diplomatu s'ar alege d'in DTA? disa Adalbertu, punendu-se pe balzaculu, ce-lu impinsa pana la piciorele damei. — No?

— Domnulu meu, DTA de multe-ori esci amabilu.

— Bah! döra nu vei pöfti së me desbracu de amabilitate pentru reförmele proieptande?

— Asculta-me. Mai intäiu 'ti voiu insirä avantagiele, dupa aceea smintele.

— Sum curiosu, cu cari vei fi gat'a mai iute.

— La töta intemplantarea cu cele d' intäiu.

— Asi'a!

— DTa n' ai fi urîtu.
— Trèbue sê-o credu cunoscandu-ti gustulu bunu; altu-cum nu veniai dupa mine.
— Inim'a nu ti-ar fi rea.
— Acést'a ar marturisi-o si amicii mei, cari fiindu inca nensoratu s'au folositu destulu de inim'a ast'a nereutaciósa.

— DTa nu esci de a fi barbatu.
— Ah! complimentele se finira! De ar fi Balintu aci, indata asi dice sê-mi aduca dioszegianulu.

— Ce, dóra in momentul acestu seriosu inca voiesci a botanisa?

— Ba nu. Acuma asi dice sê-mi aduca dioszegianulu cel'a-l-altu — ca sê-me intarescu la inima cu elu. Insa, pentru ce nu sum eu bunu de barbatu!

— Intâiu: pentru câ esci inderetnicu si-ti place sê fii in tóte contrariu.

— Of, a fi contrariu, 'mi place! Sum contrariu cu sórtea si cu viéti'a!

— Si cu mine?

— Pentru ce sê nu fu? apoi ast'a e dreptu câ DTa esci sórtea, DTa esci viéti'a mea!

Muierea continuâ:

— Nici nu esci de-o vointia cu mine.

— Aceea purcede numai d'in diverginti'a pareriloru. Ast'a e datîna parlamentara.

— Mai departe: nu esci destulu de seriosu; esci purure copilarescu, pasiunile inca ti-su copilaresci, pentru aceea umbli dupa pâseri si dupa pesci.

— Pentru Ddieu! daca-mi placu pescii intru atât'a.

— Ai o natura svadîtore!

— Aceea-mi aréta numai amórea: amórea adeverata e svadîtore.

— Te bucuri, daca-mi poti fi contrariu in tóte.

— Acést'a e o bucuria atátu de innocinta! nu merita sê mi-o invidîezi.

— Nu numai o invidîezu; ci ti-o oprescu — in venitoriu!!

— Dómn'a mea, DTa inepi a accentuâ bine, intru adeveru!

Dam'a juna se scolâ de pe divanu; fati'a ei fromósa luâ unu âeru riguros; furtun'a erâ sê se incêpa.

Se fece unu silentiu, carele numai prin rotutiele de fumu sufflate fôrte ageru prin Adalbertu deveni mai interesantu. Adalbertu intrerupsa silentiulu.

— Dómn'a mea, DTa esci maniósa.

— Da, sum maniósa.

— Si ce vei sê faci in mani'a DTale?

— Indata vei vedê; disa dam'a si lua flint'a d'in cuiu.

— Ce faci cu arm'a mea?

Dam'a nu respunsa nimic'a, ci trasa cocosiulu flintei si se incercâ a o incarcâ, sê véda, nu s'a invecitu inca; dupa aceea pusa arm'a pe úmerii cei fromosi ai sei si porni d'in pavilonu.

— Hei, flinta! unde duci muierea acést'a? strigâ Adalbertu redicandu-se d'in culcusiu.

Dam'a mersa mai departe.

Adalbertu se ridicâ si purcese dupa dens'a dicandu intru sine:

— Nebunitu-a muierea ast'a? Dóra nu voiesce a se impuscâ? — Ah, intielegu acum'a! asta-e maniera, o cursa! voiesce sê me spârie, precum e datîn'a in teatru! Nu me spariu! Dómn'a mea! strigâ atuncia, in desiertu me spârii! eu nu me spariu, nici daca-ti strapusci inim'a; celu multu te voiu compatîmi! Nu glumi, Adelia! Adelia arm'a e incarcata, inca se va descarcâ! — Ce faci? — Stai! Adelia, pentru numele lui Ddieu, sê nu probezi! Hah! — Nebunitu-ai DTa? pe unu Ddieu, dómn'a mea, dómn'a mea — — — Dómn'e sante! — — — puff!... Pace de ea!

O aruncatura curagiósa, si tievea angla, pretiósa si favorita — zaceâ in fantâna!

— Hah! de ce o facusi acést'a, Dómn'a mea?

— De ce? vei sci-o, altu-cum ast'a inca nu fu numai inceputulu! disa dam'a ténera, carea intre aceste lasandu fantân'a, se apropiâ cu pasi repedi de pavilonu.

Barbatulu seu nu-i urmâ. Elu s'a grabitu câtra fantâna, si se nisuiâ a-si scóte arm'a placuta d'in fantân'a fôrte afunda, cu vederea, cu carligulu si cu alte mediu-lóce, ce insa nu-i succese.

Dam'a ajunsa in pavilonu.

Intr' unu minutu, vr'o 30—40 de pâseri de diverse soiuri, de diverse ranguri si de diverse tónuri ciripindu parasîra pavilonulu.

— Pâserile mele! strigâ Adalbertu, vedindu-si colectiunea de pâseri adunata cu multa truda, — dissolvendu-se sub ceriulu liberu alu lui Ddieu.

Dam'a-si continuâ lucrulu.

Buffon, Linné, Diószegi si o legatura de manuscise, ce cuprindeau in sine cutare diariu neghiobu d'in giurulu pescaritului, a-lu venatului si a-lu paseritului, sborara in câte-va minute prin usi'a pavilonului.

Adalbertu fugi mancandu pamentu câtra pavilonu ca sê mantuésca cele ce inca poteâ sê le mantuésca; insa candu ajunsa acolo si cautâ impregiuru, numai ruinele cusceloru, a unghitiloru, a pesciloru, a sculeloru de venatu si a altoru lucruri nobili aflate pentru destrágerea ómeniloru inorati — potú sê le véda.

Dam'a de o statura junonica, steteâ ca si-unu ângeru respitoriu, cu triumfu in mediu-loculu ruineloru.

Adalbertu se maniâ fâra de veste, in urmarea usioretatei si alu temperamentului ferbinte alu seu.

— Dómn'a! DTa inepusi, acum'a eu continuezu. Sê ne despoiemu dara unulu pre altulu! disa, si luandu in mana unu calamariu greu de metalu, asia mi-lu aruncâ in oglind'a scumpa cu mârghini aurite, incâtu aceea, adeca: oglind'a indata incetâ de-a mai esîste!

Dam'a juna se cutremurâ. La acést'a nu erâ preparata. Oglind'a pompósa, amic'a ei cea mai credînciósã, conversatórea ei cu carea cochetâ tóta dio'a, carea 'i erâ suatuitórea si marturi'a incependu dela negligeulu celu mai secretu pâna la vesmentulu celu mai stralucitu — nu esîste mai multu! Bucatile ei cadiura zuruindu la piciórele damei.

— Sê ne despoiâmu unulu pre altulu, dómn'a mea. Si intru aceste plantele esotíce atátu de placute dómnei, sborara p' intre columnele pavilonului.

Lucrulu luâ o direptiune fôrte tragica.

(Va urmâ.)

T E A T R U.

In 14. c. n. s'a reprezentatu in teatrulu magiaru d'in Bud'a pies'a „Anglezesce“ comedia in 2. acturi. Ce e dreptu, pies'a acést'a nu e noua, in sa pentru vivacitatea ei, tipulu originalu alu anglezului se va sustienè inca multu tempu pe bina, de aceea voiu sè povestescu pe scurtu istoriòr'a ei.

Unu anglezu putredu de avutu silià pre uniculu fecioru alu sèu Eduardu Gibbon sè se casatorésca; feciorulu in sa nevoindu a-si luà de sotia nici un'a d'entre domniòrele, ce-i fura recomandate, — numai ca sè scape de secaturele parintelui sèu, pornesce la cale lunga prin Germani'a, unde in fiecare di capetà càta o epistola dogenitòre dela tata-sèu pentruca nu se casatoresce, pàna candu anglezulu desgustandu-se de atâtea dogeniri, se resòlva, sè-si iee de sotia pre femeea, cu carea va conveni prima-òra pe calea ferata, fie femeea aceea tènera ori be-trana, fromòsa ori urita, maritata ori nemaritata, cu familia, ori fàra familia, — lui 'i erà totu un'a; si éta! plecandu d'in Hamburg, convine la calea ferata cu o dama fromòsa ca sòrele lucitoriu de pe ceriu, carea calatorià totu cu aceea-si trasura mai departe. Anglezulu mi-se pune in couponulu, in care intrà dam'a tènera, si siediu fatia cu ea, negraindu-i in sa nici unu cuventu in caletori'a cea lunga a sa. Dam'a in sa nu-lu poteà suferi, parte cà erà uritu, parte cà nu-si mai luà ochii de pe ea nici unu minutu. Si inca spre necasulu celu mai mare a ei, anglezulu acést'a nu se despartià de ea nicairi, ori unde calatorià, densulu se aflà intr' unu couponu cu ea, ori unde descalecà in ospetaria, anglezulu 'si luà chilia totu-dèun'a lenga ea, ori unde mergeà la teatru, anglezulu 'si luà loge fatia cu ea, la prardiu, la cina, la preumblare anglezulu ca unu spirtu neadormitoriu erà totu-dèun'a apròpe de ea, pàna candu dens'a se oprì intr' unu orasiu ca sè cerceteze pre o verisiòra a ei, cugetandu cà astufeliu va scapà de anglezulu uriciòsu, si éca! candu demanèti'a ea se uita pe ferèsta, in cas'a peste strada vede pre — anglezulu avanturiosu! Trei lune de dile nu s'a potutu descatià de elu. Si asta fu secatura de mòrte pentru femea. Ca totusi sè-lu încungiure, a calatoritu la Pest'a in Ungari'a, sperandu, cà in tier'a acést'a necunoscuta si barbara in ochii strainiloru nu o va urmari. Intr' o ospetaria deci, unde nu se mai aflà numai un'a chilia gòla, se incor-telà dòm'n'a cu servitòrea sa, rogandu-lu totu-odata pre ospetariu, cà daca va veni la ospetaria atare anglezu uritu, sè nu-i dee cortelu nici de càtu, inca nici daca ar' mai avè chilie gòle, càci dens'a va solvi bucurosu pentru tòte chiliele neocupate.

Ospetariulu bucurosu abià si-a datu ordenea de di pe la servitori, candu peste vr'o dóa minute vede cà in chili'a comuna, in antisiambra, de unde erà intrare in dóa chilie a ospetariei, (Nro. 6. si 7.) intra anglezulu cu servitoriulu seu, amendoi flegmatici peste mesura, si se asiediara acolo, sans gène, cu tòte cà acést'a li spusu apriatu, cà in ospetari'a nu mai sunt chilie gòle.

Eh! anglezulu nici cà voià sè scie de protestarea, amenintiarea, si grobianitatea ospetariului, elu erà flegmaticu, ca totudèuna cu detiermurire statornica, si remasa in antisiambra d'in-preuna cu servitoriulu seu, respun-diendu la tòte aceste pe scurtu numai atât'a: nu-mi pasa! necasulu si furi'a ospetariului crescèa d'in minutu in minutu, ér mai alesu candu vediu cà óspetii acesti neplacuti

se punu la o mèsà sè se — rada! — Dlu meu! in cepe ospetariulu, antisiambr'a acést'a nu e oficina de barbieriu! — Nu face nimica. — Dlu meu, 'mi perdu paciinti'a, eu acést'a nu o potu suferi! — Nu face nimica. — Eu mergu la politia, si daca 'mi faci s'ila in ospetaria, te voiu arestà! Nu-mi pasa! in sa scii ce? nu perde atâte vòrbe, unde va fi chili'a mea? — Spusu-ti-am acuma, cà nu este nici un'a gòla; asia DTa nu poti remanè in ospetari'a mea. — Ba eu remanu. — Unde? — Aci in antisiambra, eu ti solvescu tocmai ca si altulu, de nu mai bine. — Dle, pentru asta se platesce 5 fl. la di! — Eu 'ti platescu 15 fl. si daca nu se pòte altu-cum, 'ti platescu 100 de funti de sterlingi (1000 fl. v. a.)

Ospetariulu bucurosu i-a predatu chili'a candu audi de atât'a sporiu de banu.

Anglezulu acù mi-se pune intr' unu scàunu fatia cu usia chilie de sub numerulu 6. detiermurindu se totu odata, cà nu se va miscà de acolo. pàna candu nu va esidens'a, fromòsa, ànger'a, alés'a lui, sè vèda, cà elu in ade-veru se interesèza de ea. — John! scii de s'iguru? grai càtra servitoriu; — Yes! ea trèbue s'fi aicea! — Apoi asceptàm'u aci 3. dile si 3. nopti; si éca! usia se deschide mereu, si cine ese? unu domnu betranu! care se departà.

Anglezulu se 'ntòrsa cu scàunulu la ceea-l-alta parte, la usi'a sub numerulu 7. unde erà incortelata dòm'n'a tènera; si in adevèru peste vr'o dóa minute ese servitòrea, in sa vediendu pre spirtulu acestu eternu, s'a reintorsu, trentindu usi'a dupa sine.

Mai târdiu esi dòm'n'a cu cugetulu de a-i dà densulu o lectiune aspra.

— Dlu meu! eu nu te potu suferi! — Nu face nimic'a, eu te potu pre domni'a Ta! -- In sa eu nu vreu? — Nu face nimica! -- De ce me urmaresci acù de 3. lune dio'a si nòptea? — Pentruca esci fromòsa! — Eu nici nu Te cunosc! — Nu face nimic'a, nici eu pre DTa! — Eu nici n'am vorbitu inca cu DTa de candu me sciu! — DTa esci de vina! — Cum asia? — Nu este cu conveniàtia, ca unu barbatu sè agraesca pre atare dama, inainte de a grai ea càtra barbatu! — Si ce voesci? — Sè me 'nsoru! — De mine Te poti! — Eu in sa nu potu fàra DTa! — Nu te intielegu! — Eu voiu sè te ieu de sotia pre DTa!

Dam'a catranita prin flegm'a si temeritatea anglezului, — cadiu pe unu scaunu.

Discursulu se resfira mai departe, cam astufeliu:

— Hahaha! apoi astadata te insieli Dle! — Totu un'a! si de ce? — Càci eu sum maritata! — Pe mine nu me genèza barbatulu DTale! — Eu in sa-lu iubescu pre densulu! — Ast'a nu me 'mpedeca sè nu te ieu de sotia! — Dle! eu am familia! — Nu face nimica; càti copii ai? — Hah! ce neobraznicia! cum cutezi DTa a intrà chiaru si in santuariulu familiaru, sè ne scii tòte impregiuràrile? — Lucru firescu, daca vreu sè me casatorescu, celu putienu trèbue sè sciu si aceea: càti copii ai? — Optu! — No, nu face nimica, eu potu sustienè inca si alti optu! — Dle! daca nu-mi dai pace, te spunu barbatului meu. — Unde se afla densulu? asi dorì sè-mi facu cunoscintia cu barbatulu, care are o femea asia fromòsa.

Dam'a acù nu scia ce sè i respunda, de unde sè-si caute barbatulu, pre care nu-lu aveà, deòrece erà veduva? In sa mintea femeésca a fostu si este istètia in casuri ca si aceste; deci ea, in data 'si striga servitòrea, carea nu

mai sciã despre ce felu de barbatu vorbesce dómna-sa; insa a primitu ordenea aspra, ca indata, in minutulu acel'a sê cerce atare barbatu pentru ea, insa numai pe vre-o 2. ôre, pâna candu va potè scapã de omulu acestu uriciosu.

Servitôrea abiã a esitu, candu intra 'n antisiambra negutiatoriu lu betranu incortelatu sub numerulu 6. dómn'a deci indata 'i sare in grumadi, 'lu imbratisezá ca pre barbatulu ei, 'lu duce de mana innaintea anglezului, si i-lu recomendã ca pre barbatulu ei, care insa de confusiune nu mai sciã ce se dica.

Cugetandu insa, câ dómn'a tènera in adeveru 'lu voesce de barbatu, incepe a-i vorbi intr' unu tonu curtenitoriu, despre fromsetie, amoru si altele mai multe, cându éta! se deschide usi'a de sub numerulu 6. de unde iése femeea betranului.

Betranulu erã prinsu in cursa, anglezulu nu-si poteã esplicã pusetiunea acést'a comica a barbatului si a femeiloru, pana candu audi mustrarea aspra, ce o pusa a dó'a femee pe barbatulu diletantu, si mincinosu. De aceea anglezulu 'lu provóca la duelu, cum a cutezatu sê-lu inisiele pre densulu?

Negutiatoriu lu asudã sudori de mórte! de o parte femeea sa, de alta parte rusinea, dar' mai alesu duelulu l'a adusu d'in fire, de aceea a aflatu de bine a o luã la fuga candu-i va veni indemana; ce s'a si intemplat.

Dupa descurcaturele aceste anglezulu flegmaticu

remane sînguru cu dam'a, descursulu minunatu, ca celu de innainte, s'a resfiratu si mai departe, pâna anglezulu — a invinsu! Dómn'a tènera s'a maritatu dupa anglezulu uritu, flegmaticu, dela care ea a fostu silita a primi atãte secature.

Cu acést'a se finesce pies'a carea este, plina de conversãri vie, pusetiuni comice, si tîpuri originale luate d'in viatia.

Ce va sê deducemu noi d'in bucat'a acést'a teatrala? Trei regule generale:

a) Barbatulu in propusetiunea sa sê fie tare ca muntele Sionului; si sê nu se spãrie de pedecile ce-i stau in cale, câci nu este nimic'a cu nepotintia.

b) Femeea, ori câtu sê se muncésca, nu-si pôte incungiuurã sórtea; ea este creata a ferici cu man'a si inim'a sa dilele triste a barbatului, de aceea sê nu despretiúesca pre barbatulu, care 'i intinde man'a, inim'a si viati'a.

c) Fii credinciosu câtra femeea ta, si nu te veri nicãrea de barbatu diletantu, câci este scrisu, câ celu-ce 'si lasa femeea, si se uita mai bucurosu la altele, — se va caii.

Altu cum d'entre persónele reprezentatóre multu ne-a delectatu Domnisiór'a Maria Mátray (veduv'a), si D. G. Molnár (anglezulu) cu joculu loru precisu si caracteristicu.

Cununa de varietãti.

(?) Casatoria dupla. In dilele aceste venisa o cauza curiósã innaintea magistratului de aicea. Unu maestru, de profesiune macelariu, are dóa femei, cu cari s'a cununatu legiuitu, insa asia, câ nici densulu n'a sciutu, nici femeile un'a despre alt'a nimic'a. Elu adeca innainte de 15. ani, precum se dice, s'a casatoritu in Presburg, si in anulu primu a casatoriei sale s'a si despartitu d'in buna voie, si asia elu a trasu intr' unu unghiu a Ungariei, ea in altulu, si asia ei de multu se uitara unulu de altulu. Maestrulu insa cugetandu câ totusi mai bine este a trai doi cu doi, decâtu unulu senguru, s'a casatoritu intr' unu satu aprópe de Pest'a, si éca! candu vine cu sot'i'a sa la tergu la Pesta, convine cu — sot'i'a sa cea d'intãie, carea apoi facã insciintiãre la magistratu!

(?) Blondin, despre care facuramu amintîre si in numerulu trecut, in adeveru a venit si la Pest'a, ca sê se produca cu maestri'a sa infioratóre; celu putienu, candu scriemu ordurile aceste, cetimu d'in placatele lipite pe pãreti câ densulu se va produce in lun'a curenta trecandu peste Dunare d'in insul'a Margaretei fatia cu scaldile imperatesci in Buda. — In numerulu viitoriu, sperãmu câ vomu potè referã mai pe largu despre eroulu Niagarei.

(?) Donato ici, Donato colo, Donato pretotu-inde-nea. Abiã se lati vestea prin Europ'a despre baletistulu Donato, care jóca escelinte cu unu picioru, abiã amutira aplausele viforóse in teatrulu „Thalia“ d'in Vien'a pe tempulu candu se produceã Donato, éta câ s'au ivitu indata doi urmatori ai lui pe scãndurele teatrului, asemenea câta cu unu picioru. — Unu italianu D. Corradini inca si-a probatu noroculu a pasi pe bina, si a jócã cu unu pi-

cioru, si dupa ce si-a gatatu rolulu in Vienn'a, a venit de o dreptulu la Pest'a, sê ni arete contrastulu celu mai mare intre arte si siarlataneria! Dsa a rolatu cu unu succesu fôrte slabu, asiã, câtu joculu lui s'ar potè numi ori-ce in lume, numai jocu nu; câci densulu in locu de a jócã, a saritu numai de ici pana colo, tocmai ca atare pãsere cu unu picioru. In adeveru erã de compatîmitu in rolurile sale, ce nu erau alta, decâtu o moimaitura de totu slaba a jocuriloru esecutate de Donato, despre care amintîramu in numerulu trecut, ómenii totusi aflau placere in nepotinti'a lui. Alu treilea jocatoriu cu unu picioru s'a ivitu asemenea numai eri a-l-alta-eri in Vien'a, insa fãra vre-unu sucesu mai insemnatu. Adi mane ne vomu tredi, câ mutii voru cantã ariele cele mai fromóse d'in operele clasce italiãne! Quid non mortalia pectora cogis auri sacra fames! (La ce nu indemni inim'a moritoriloru o! iubire de bani!)

Dechiarare.

In numerulu trecut a diuariului nostru indreptãramu pe scurtu parerea nebasata a „Umoristului“ despre teatre, la carea densulu, in locu de a dovedî contrariulu, ne reflectéza intr' unu tonu grosolanu si batjocoritoriu, ce vãtema sentiulu de onóre a fiecãru omu onestu; de aceea, fiindu-ca noi in scól'a imbalatiuniloru n'am umblatu ca sê ne lasãmu cu elu in asemea discursu — astadata ne sentimu indatorati a ne folosî de arm'a tacerii, nevoindu a ne amestecã in teritie.

Redactiunea.

Proprietariu, redaptoru respundietoriu si edatoriu: IOANICHIU MICULESCU.

Mai avemu putine esemplare d'in anulu trecut.

Cu tipariulu lui: EMERICU BARTALITS.